1937 ий
26
МАЙ
№ 32 (316)
Акшә 5 ыр.

8-шә ИЙ ЛӘКТӘШ

Чыла эл пролетар-влак, ушныза!

Рвэзэ Коммунист

ВЛКСМ
Маробком
дән
горком
орган

БОЛЬШӘВИК-ВЛАКЫН СӘҤГЫМЫШТ

Партий дән правитәльствә вуйлатышә-влак: Сталин, Молотов, Ворошилов, Калинин, Каганович да моло йолташмыт Йӱдвәл польусыш кайшә польарнә экспәдицын чаплә участникшә-влакым шокшын саламлымә да паләмдымә задачым шуктымо дәнә Йӱдвәл польусым сәҥгымә дәнә нуным поздравитлымә радиограммым Йӱдвәл польус сәҥгышә-влаклан колтәныт.

Комсомолышто шогыдымо рвэзэ-влак воспитатлымашым вийангдыман

Коммунист партий ләнин комсомоллан кугу пашам ӱшанән пуән. Тидә—комсомолышто шогыдымо рвәзә-влакым коммунист шӱлыш дәнә воспитатлаш, тудым политик илышыш шупшын, социализм ыштымашын чыла фронтыштыжат активнә полшышым ышташ. Тидә кугу пашалан мәмнан йатыр организацә-влак кӱлын пижын огытыл. Тәвә март тылызыштә тидын нәргән ВЛКСМ Обкомәш Оршанкә райкомолын докладшым колыштмо ыльә. Пашам вийангдаш йатыр жап лийын. Тугә гынат, Оршанкә райкомолда тудын сәкрәтарьжә Бадьин йолташ пашам сайәмдаш тыршән огытыл. Политучобо дәнә 196 комсомолышто шогыдымо рвәзым авалтымә. Нунылан тәкущий политик тунәммә кружок-влакым ыштымә. Но нунын тунәммыштым райкомол вуйлатән огәш шого. Кузә нуно тунәмыт, нунылан тунәмашышт могай полыш кӱләш—райкомол нимат ок шинчә.

Йатыр колхозлаштә рвәзә-влак дәнә нимогай паша ок ыштатлт. Тәвә Ворошилов лӱм колхозышто комсомолышто шогыдымо 35 рвәзә шотлалтәш. Но нунын дәнә воспитатәльнә паша ыштымашым комсомол организацә уто пашалан шотла. МТС-штә 122 тракторист гыч вуйгәжат 22 йәнгжә вәлә комсомолышто шогат, молыжо дәнә паша ок ыштатлт. Район колхоз школыштат 20 утла рвәзә-влак комсомол дәч ӧ р д ы ш т ӧ улыт. Сандәнак йужо рвәзә-влак тушман кид йӱмак логалыт, чәркыш коштмаш, хулиганланымаш, йӱмаш факт-влак ләктәдат.

Паша томамлан кӧрак Оршанкә райкомол вич тылзә жапыштә комсомолышко вуйгәжат 31 йәнгым вәлә пуртән. Районышто чылажә 123 колхоз уло. Тидә шот гыч 22 колхозышто вәлә комсомол организацә уло.

Томам пашан - причинжә тыштә: райкомол сәкрәтарь Бадьин йолташ рвәзә-влак коклаштә паша организоватлымә нәргән пәш шуко мутлана, но пашажым кӱләшын нимат ок ыштә.

О р ш а н к ә райкомоллан шкә пашажгыч выводым ыштыман. Мәмнан партийын ӱшанән пумо кугу пашам большәвикла шукташ чыла комсомол организацә обӓзан. Тидым О р ш а н к ә райкомолланат палаш шукәртәк жап.

Комсомолын пашажым критиковатлышт

Кодшо сойузно кәчыштә „Йәрмучаш“ колхоз пәләнсә комсомол организацә (Параньга р-н) тӱшка погынымашым әртарыш. Комсомоләц-влак комсомол организацын пашажә нәргән комсоргын отчотшым колыштыч.

Комсомол организацә пашам кӱләш сәмын ыштән огыл. Комсорг Э. Гордәйәв йолташ организацым луш кыдын вуйлатән. Садланак комсоләц-влак Гордәйәв йолташын пашажым чот критиковатлышт.

—Г о р д ә й ә в йолташын шкәнжынак дисциплинжә лушкыдо. Шкәнжым комсомол сәмын ок кучо. Политучобыш конспәкт дәч посна йамдылалтдә коштәш. Комсомоләц - влакын члән взносыштым жапыштә погымашыжә укә. Посна комсомоләц-влаклан пумо поручәньым тәргаш монда. Организацыштә войәннә физкультур паша пәш начар шындалтын. Осоавиахимын 11-шә лотәрәй биләтшым колхозник коклаштә 27 тәнгәашым вәлә шарымә. А Гордәйәв тидын нәргән ышат шоналтә,—манын Гордәйәв Васлий ойлыш.

Прәньыштә ойлышо Бәлоусов йолташат войәннә-физкультур паша начар улмо нәргән ойлыш.

К о м с о м о л погынымаш комсорг Гордәйәвын пашажым начарлан шотлыш. Ончыкыжым политик-воспитатәльнә пашам вож гычак сайәмдаш комсомоләц-влак пунчалым луктыч.

Н. Афанасьәва.

Сталин йолташын докладшым лончылат

„Чодранур“ колхозысо колхозник-влак, (М у с т а й йалсовәт Шәрвур район) пасушто паша ыштымә годым канымә жапыштә Сталин йолташын ВКП(б) Рӱдӧ Комитәт пләвумәш ыштымә докладшым лончылат.

Лончылымашым Мустай школышто туныктышо Мамайәва Йәкатәрина йолташ әртара.

Казл.

Йӱдвәл польусыш чоҥәштымаш

1936 ийыштә мәмнан правитәльствә Главсәвморпутьлан самольот дәнә высокоширотно экспәдицым организатлаш кӱштән ыльә. Экспәдицә ончылан тыгай задачә шындалтын: Йӱдвәл польусыш чоҥәштән мийән, волән шинчаш да ийын коштшо ий ӱмбалан ордәноносәц, палымә польарник И. Д. Пайаник йолташ вуйлатымә учоный группым кодаш.

Тидә кугу пашалан чот йамдылалташ кӱлын. Ты шотышто калыкын йӧратымә вождьшо Сталин йолташ чот полшән. Экспәдицыш кайшаш йәҥ-влакым кугу Сталин шкәак ончән да пәнггыдәмдән.

Йӱдвәл польус экспәдицыш кайшаш самольот отрьад командирлан Совәт Ушәм Гәрой М. В. Водопьанов йолташым, экспәдицә начальниклан акадәмик О. Ю. Шмидт йолташым, чоҥәштымаштә тудын полышкалышыжлан Главсәвморпуть польарнә авиацын начальникшым ордәноносәц М. И. Шәвәләвым пәнггыдәмдымә.

Экспәдицылан 4 кугу самольотым пумо.

Старт 22 мартыштә пуалтын

Й ӱ д в ә л польусыш чоҥәшташ старт тәний 22 мартыштә 12 шагат кәчвалым Фрунзә лӱм Москосо Рӱдӧ аәродромышто лийын.

Йӱдвәл польус экспәдицыштә ч ы л а ж ә 42 йәнг участвоватлат. Тидә экспәдицым Главсәвморпуть начальник акадәмик О. Ю. Шмидт йолташ вуйлата. Тудын олмәштышыжә — Шәвәльов. Экспәдицын пәрвой пилот - влакшә: Совәт Ушәм Гәрой Водопьанов (самольот отрьад командир), Совәт Ушәм Гәрой Молоков (командирын олмәштышыжә), палымә польар льотчик влак Головин, Мазурук, Аләксәйәв йолташмыт. Нәлә самольот-влакын кокымшо пилотышт: заслужәнный льотчик, тошто польарнә пилот Бабушкин, льотчик-влак Орлов, Козлов да Крузә йолташмыт.

Экспәдицын флаг-штурманжә—Майар Спирин (тудо кум кана ордән дәнә наградитлалтын), штурман-влак—Аккуратов, Волков, Ритсльанд дән Ж у к о в. Бортмәханик—10 йәнг, радист—2 йәнг да „Правда“ дән „Известия“ газәт-влакын коррәспондәнтышт.

Экспәдицын ләкшә-влак коклаштә Йӱдвәл польусәш кодшаш 4 йәнг лийын. Нуно йӱдвәл польусышто научно экспәдицә пашам ышташ т ӱ н а л ы т. Тидә э к с п ә д и ц ы м Папанин й о л т а ш в ӱ й л а т а. Экспәдицын радистшылан палымә чәльускинәц, ордәноносәц Крәнкәль йолташым пәнгыдәмдымә. Нуно чыланат „АНТ—6“ нәлә самольот дәнә чоҥәштәныт.

* * *

Нуно чоҥәштымышт годым кудлан тураштә чоҥәштымышт да мәтәорологий условий нәргән самольот гыч радио дәнә ойлән шогәныт. Йӱдвәл польусыш чоҥәштышашын маршрутшо Москва—Рудольф остров—Йӱдвәл польус. Ийгәчә начар лийын шогымо дәнә тидә ончыктымо йатыр вәрлаштә самольот влак кучалтыныт. Чоҥәшташ пәш йӧсӧ лийын.

(Мучаш 2-шо могырышто)

61

Иӱдвэл польусыш чоҥэштымаш

(Мучаш)

Иӱдвэл польус сэҥалтын

Экспэдицылан чоҥэштэш нэлэ условий лийын гынат, большэвик - влак Иӱдвэл польусым сэҥэныт. Экспэдицыштэ лийшэ гэрой-влак Социализм элын куатлэ вийжым, Совэт авиацын куатшым чыла тӱньалан адакат ик кана ончыктышт.

21 мартыштэ... „11 шагат 10 минутышто ССР-Н-170“ самольот Водопьйанов, Бабушкин, Спирин, старшэ мэханик Бассэйн виктарымэ дэнэ, Иӱдвэл польус ӱмбач чоҥэштэн кайэн“...

Тыгэ Главсэвморпуть начальник пашам шуктышо—Н. Йансон дэн политуправльэньэ начальник—С. Бэргавинов йолташмыт Иӱдвэл польус гыч Шмидт дэч налмэ радиограммым Сталин дэн Молотов йолташмытлан увэртарэныт.

Кызыт Иӱдвэл польусышто польарнэ станцэ пашам ышташ тӱҥалын. Тидэ станцын составшэ: станцэ начальник—И. Д. Папанин, магнитолог - астроном Е. К. Фэодоров, радист—Э. Т. Крэнкэль да гидробиолог—П. П. Ширшов. Главсэвморпуть польарнэ станцын управльэньы увэртарымыжэ почэш тидэ у станцэ Совэт польарнэ станцэ спискыш „Иӱдвэл польус“ лӱм дэнэ пурталтын.

22 майыштэ „Иӱдвэл польус“ станцэ гыч Польарнэ станцэ управльэньыш пэрвой мэтэорологий сводко пурэн. Тыгай сводко суткаштэ ныл кана пураш тӱҥалэш да ийгэчым палэн шогымаштэ пэш кӱлэшан матэриалым пуышаш.

Сэҥышэ-влакым уло эл саламла

Иӱдвэл польусышто ийын коштшо ий ӱмбакэ самольот дэнэ чоҥэштэн мийэн шичшэ сэҥышэ-влакым уло эл куанэн саламла. 22—23 майлаштэ шуко газэт-влак Совэт Ушэм Гэрой В. П. Чкалов йолташын, ордэноносэц-стахановэц-влак Стаханов, Дьуканов, Пэтров, Молостов, Карташэв, Рӑбошайко йолташмытын, осоавиахим Рӱдӧ Совэт прэдсэдатэль Эйдэман, ВЛКСМ Рӱдӧ Комитэт сэкрэтарь Косарэв йолташ дэч да моло дэчат саламлымашым пэчэтлэныт.

Нуно чыланат польарнэ исслэдоватэль-влакын кугу сэҥымашым ыштымыштлан шкэныштын куанымыштым каласэныт.

РВЭЭ-ШАМЫЧЛАН ЧАПЛЭ ПРИМЭР!

Пэш чаплэ сэҥымаш! Польусым сталинский закалкан йэҥ-шамыч сэҥэныт.

Калык шуко курым годым Иӱдвэл польусыш шуаш тыршэн. Посна чаплэ исслэдоватэль-шамыч шуко йӧсым чытэныт, но шкэ ончыланышт шындымэ задачым шуктэн кэртын огытыл.

Большэвик-шамыч гына польусым сэҥэн кэртыныт. Шочмо элым йӧратымаш, большэвикла шуаралтмаш мэмнан чаплэ исслэдоватэль-шамычым сэҥымашкэ луктын. Йэҥ-шамычлан чаплэ тэхник полшэн. Совэт инжэнэр да пашаэз кид дэнэ совэт заводэш ышталтшэ самольот дэн мотор-шамыч чаплэ качэствэн улмыштым адак ик кана ончыктышт.

Экспэдицыштэ лийшэ кокла гыч шукыжо рвээ улыт. Тидэ мэмнан партий воспитатлымэ, лэнин комсомол воспитатлымэ рвээ-шамыч улыт. Нуно шкэ коргыштышт нимогай чаракымат огыт шинчэ. Совэт льотчик дэн польарник-шамычын сэҥымашышт мэмнан элысэ миллионло рвээ-шамычлан мужэствэ, гэроизм да чытымашэ примэрым ончыкта.

Польус гэрой-шамычлан шокшо салам!

ВЛКСМ Рӱдӧ Комитэт сэкрэтарь—**А. Косарэв.**

Вэс элласэ газэт-влак—Иӱдвэл польусыш чоҥэштымэ нэргэн мом возат

Амэрик

Пӱтынь США пэчать коймаи вэрэш Иӱдвэл польусыш мийэн шушо совэт польарник-шамычын чаплэ сэҥымаш ыштымышт нэргэн увэртарат.

„Нью - Йорк таймс“ дэн „Гэральд трибюн“ газэт-шамыч тыгэ возат: „Чаплэ совэт льотчик-шамыч Иӱдвэл польусын пэрвой гана волэн шинчыныт. Тыгай кугу сэҥымашын пэш сайын йамдылалтмэ дэнэ эвэлэ шумо. Иӱдвэл польусышто йӱж базым ыштышашлан совэт учоный дэн авиатор-шамыч шуко ий дэнэ йамдылалт шогэныт. Иӱдвэл польус йӱж базэ Моско дэн Сан-Франциско коклаштэ йӱж корно ыштышашлан кӱлэш“.

Газэт-шамыч экспэдицэ начальник О. Ю. Шмидтын сӱрэтшым, Арктик картым пэчэтлэныт.

Англий

Английсэ чыла пэчать Иӱдвэл польусыш шушо совэт польарник-шамычын кугу сэҥымашышт нэргэн пэчэтлат. Газэтэш—Совэт Ушэм адак ик кугу сэҥымашым ыштэн Совэт Ушэм дэн США коклаштэ йӱжкорно ышташ йамдылалтмаштэ кугу сэҥымашэш шуын—манын ончыктат.

Йапоний

Иӱдвэл польусыш „СССР Н-170“ самольотын волэн шичмыжэ нэргэн чыла йапон газэт-шамыч возат. 22 май кастэнэ лэкшэ газэтлаштэ Шмидт вуйлатымэ экспэдицэ нэргэн раш ончыктэн возат. Заголовкэш тыгэ ончыктат: „Иӱдвэл польусым сэҥымаш—совэт наукын историчэский триумфшо“.

Франций

Кастэнэ лэкшэ газэт-шамыч совэт польарник-шамычын сэҥымашышт нэргэн увэртарат.

Палымэ француз учоный профэссор Поль Лажэвэн ТАСС коррэспондэнт дэнэ мутланымыжэ годым тыгэ каласэн: Франциыштэ совэт наукын польарнэ исслэдованьэ пашам сэҥымаш дэнэ шуктэн толмыжым калык озанлыкын чыла пашашкыжэ ончымо сэмынак куанэн да йӧратэн ончат.

Оборонно значоклан нормым сдатлышт

Шэрнур Марпэдучилищыштэ тунэмшэ-влак химий дэнэ туныктышо В. А. Михайлов йолташ вуйлатымэ почэш чылажэ 30 йэҥ ПВХО значоклан нормым сдатлэн. Кызыт 26 йэҥ ГСО значоклан нормо пуаш йамдылалтыт.

Кид.

* * *

„Йошкар кэчэ“ колхоз пэлэнсэ комсомол организацыштэ (Роҥго район) оборон значок-влаклан нормо сдатлымаш пашам кӱлэш вэрэш шындымэ. Тидэ организацысэ 8 комсомолэц гыч 4 комсомолэцшэ 4 оборон значокланат нормым сдатлэныт. Кызыт кодшо комсомолэц - влак нормо сдатлаш йамдылалтыт.

М. К. Ласточкин.

Сӑмырык тракторист-влак пашам сай ыштат

Морко МТС-ын самырык тракторист - влакышт пашам сай ыштат. Тэвэ „Патыр“ колхозышто Токмаков В. йолташ 4,5 га олмэш 6,0 гам куралын, да 23 килограм горьучийым аклэн. Тыгак Корольов 5,5 га дэнэ сэмнышто куралын, да 19 килограм горьучийым аклэн. Паша качэствышт сай.

М. Сэмьонов.

РККА округ (флот, армий) Войэннэ Совэт нэргэн положэньым пэҥгыдэмдымэ нэргэн

ССР Ушэм Рӱдӧ Исполнитэльнэ Комитэт дэн Калык Комиссар-влак Совэтын пунчалышт

ССР Ушэм Рӱдӧ Исполнитэльнэ Комитэт дэн Калык Комиссар-влак Совэт пунчалыт:

РККА округ (флот, армий) Войэннэ Совэт нэргэн Положэньым пэҥгыдэмдаш.

ССР Ушэм Рӱдӧ Исполнитэльнэ Комитэт Прэдсэдатэль—**М. Калинин.**

ССР Ушэм Калык Комиссар-влак Совэт Прэдсэдатэль—**В. Молотов.**

ССР Ушэм Рӱдӧ Исполнитэльнэ Комитэт сэкрэтарь—**И. Акулов.**

Москэ, Крэмль, 1937 ий 16 май.

РККА округ (флот, армий) Войэннэ Совэт нэргэн положэньэ

1. Войэннэ округым (флот, армий) войска командуйущо дэн кок члэн состава Войэннэ Совэт вуйлата.

2. Войэннэ Совэт засэданылаштэ округ войска командуйущо прэдсэдатэльствоватла.

3. Округ (флот, армий) Войэннэ Совэт округышто (флотышто, армийыштэ) эн кӱшӱл войэннэ власть прэдставитэль улэш. Округ (флот, армий) тэрриторийыш пурышо чыла войска часть войэннэ учрэждэньэ-шамыч дэн Войэннэ Совэтлан подчиньалтыт.

4. Округ (флот, армий) Войэннэ Совэт тудын тэрриторийыштэ улшо войсковой часть дэн войэннэ учрэждэньэ-шамычын политик-моральнэ состойаньыштлан, бойэвой да мобилизацэ шотышто эрэак йамдэ улмыштлан мутым куча.

5. Округ (флот, армий) Войэннэ Совэт викак ССР Ушэм Оборонно Калык Комиссарлан подчиньалталтэш.

6. Округ (флот, армий) Войэннэ Совэт ӱмбак тыгай паша пышталтэш:

а) округысо (флот, армий) войскам бойэвой да политик шотышто йамдылымэ пашам вуйлатымаш;

б) округ тэрриторийыштэ улшо войскам, кӱртньӧ корным да свӓзь срэдствам мобилизацылан йамдылымаш;

в) округ (флот, армий) часть дэн учрэждэньыын команда кадрым тунэммаш да погымаш;

г) йошкарармэйэц дэн пӱтынь начальствуйушо составым почмо эллан да совэт властьлан пэш чот прэданнэ улмо шӱлышэш, калык тушман—шпион, диварсант, врэдитэль-шамыч ваштарэш крэдалмэ шӱлышэш воспитатлымаш;

д) округ (флот, армий) часть дэн учрэждэньэ-шамычым чыла тӱрлӧ тэхник дэн матэриальнэ шотышто снабжатлымашым вуйлатымаш;

е) округышто санитар дэн вэтэринар пашам вуйлатымаш;

ж) округ тэрриторийыштэ йӱж гыч кэржалтмэ дэч аралалташ йамдылалтмашым организоватлымаш, чыла гражданский учрэждэньэ дэн общэствэннэ организацэ-шамычын йӱж гыч кэржалтмэ дэч аралалташ йамдылалтмым шэкланымаш да инспэктироватлымаш;

з) допризывник - шамычым, да запасыштэ улшо рӑдовой дэн командэ начальствуйушо составым, граждан вузлаштэ тунэмшэ-шамычым сар пашалан туныктымо пашам вуйлатымаш да общэствэннэ организацэ корно дэнэ граждан-шамычым сар пашалан туныктэн шогымым шэкланымаш;

и) ССР Ушэм граждан-шамычым дэйствитэльнэ войэннэ службыш да учэбнэ сборыш призыватлымым вуйлатымаш;

к) округ (флот, армий) тэрриторийсэ оборонитэльнэ дэн оборонитэльнэ огыл строитэльствым вуйлатымаш;

л) граждан организацэ-шамычын тыл пэҥгыдэмдымэ пашаштыш активнэ полшымаш.

7. Округлан (флотлан, армийлан) пумо чыла приказэш войска командуйущо, Войэннэ Совэтын ик члэнжэ да округ штаб начальник кидым пыштат.

8. Войэннэ округ (флот, армий) войскам командуйущо округ (флот, армий) тэрриторийыштэ улшо чыла войска дэн учрэждэньэ-шамычын высшэ начальникышт улмыжлан кӧра, округлан (флотлан, армийлан) пумо приказ-шамыч Войска Командуйущийын лӱмжӧ дэнэ пуалтыт (приказатлэм...)

ССР Ушэм Рӱдӧ Исполнитэльнэ Комитэт прэдсэдатэль—**М. Калинин.**

ССР Ушэм Калык Комиссар влак Совэт прэдсэдатэль—**В. Молотов.**

ССР Ушэм Рӱдӧ Исполнитэльнэ Комитэт сэкрэтарь—**И. Акулов.**

Моско, Крэмль, 1937 ий 16 май.

Актив сай тунэмэ

Кызыт Косолапово кыдалаш школ пэлэнсэ политкружокышто выпуск лийэ. Кружок политграмот дэнэ программым тӱрыс тунэм пытарыш. Чылажэ 25 йэҥ тунэм лэктэ. Нунын кокла гыч Карсаков (ВЛКСМ Комитэт сэкрэтарь), Занэрова, Карсаков М., Одэгов йолташмыт сай тунэм лэктыч.

Рудаков.

МАРИЙ АССР КОНСТИТУЦО ПРОЭКТ НЭРГЭН КАҤГАШАТ

Конституцо проэкт сэҥымашым ончыктышо докумэнт

„Патыр" колхозышто (Морко р н) колхозник-влак ССР Ушэм Конституцо сэмынак Марий АССР Конституцо проэктымат кугун кумыл нӧлтын вашлийыч.

Колхозышто Конституцо проэкт нэргэн каҥгашымэ годым йатыр колхозник-влак—шоҥгыжат, илалшыракшат, рвэзыжат шкэнын шонымыштым каласкалышт.

—Мый,—манэш Андрэйэв Иван йолташ, — Марий АССР Конституцо проэктым лудымат, кап-кылэм рвэзэ йэҥгын гай лывыргыш. Пашам эшэат сайрак ыштaш кумыл тарванвш. Ожно, кугыжан власть годым, тӧра кашакын озаланэн илымышт нэргэн шоналтэтат, шӱмланат йӧсын чучэш. Вэт нуно каргымэ кашак мэмнан гай тыгыдэ калыкым пийланат шотлэн огытыл.

Андрэйэв йолташ шоҥго гынат, „Патыр" колхозын ик сай стахановэцлан шотлалтэш. Тудо пашам ыштaш права улмо нэргэн чот моктана.

—Мэмнан ачана, изана-влак большэвик партий вуйлатымэ почэш шкэ вӱрыштым чаманыдэ тушман ваштарэш крэдальыч. Тыгэ 1917 ийыштэ кугыжӓн властьым сӱмырэн, Совэт властьым ыштымэ. Совэт власть лиймылан вашкэ коклo ий шуэш. Ты 20 ий коклаштэ мэмнан элыштэ могай сэҥымашым ыштымэ гын, тидым Сталин Конституцыштo, тыгакак Марий АССР Конституцо проэктыштэ раш возымо. Садлан мый Марий АССР Конституцо проэктымат мэмнан сэҥымашнан ончыктышо кугу докумэнтлан шотлэм,—манэш комсомолэц Павлов Иапык.

—Мэмнан сэҥымаш дэн пашанам кӱрлаш тӧчышӧ тӱрлӧ тушман ваштарэш чот кучэдалаш тӱҥалам, шкэмын класс шижмашэм пӱсэмдэм,—ойла Михайлов Миклай йолташ.

„Патыр" колхозышто Марий АССР Конституцо проэктым саламлэныт.

М. Сэмьонов

Бӱрократ Смолэнцэв Конституцо проэкт нэргэн ыш умландарэ

У-Торйал кыдалаш школышто туныктышо Смолэнцэв йолташым „Микойан" колхозыш Марий АССР Конституцо проэкт нэргэн умландарaш колтымо ыльэ.

Смолэнцэв шкэ шочмо марий йылмэ дэнэ кутырэн умландарышаш олмэш рушла вэлэ ойлышто.

Конституцо проэктшымат рушла вэлэ лудо. Садлан ӱдрамаш-влак марла умландараш йодыч. Марий калыкын илыш курымыштыжо альэ пэрвой кана Конституцыжо лиймэ нэргэн, Конституцо проэктын тӱҥ содэржаныжым колхозник - влак пэш умылынэшт ыльэ. Смолэнцэв сайын, лывыргын гына ойлэн умландарышаш олмэш тланда рушлат моштыман, вэлэ манын кычкырыш.

„Микойан" колхозысо колхозник - влак Марий АССР Конституцо проэкт нэргэн пэшак умылынэшт. Нунылан сайын, кэлгын умландараш Смолэнцэв гай бӱрократым колтыман огыл. Сайын умыландарэн моштышо йолташ-влакым колтыман. Эрмэн Эривани.

Октьабрь рэвольуцын 20-шо идалыкшэ лӱмэш ССР Ушэм стрэлковый спартакиадэ

Спартакиадыштэ мэмнан рэспубликат лийэш

ВЛКСМ Рӱдӧ Комитэт, Осоавиахим Рӱдӧ Совэт дэн СНК пэлэн физкультур пашам ончышо комитэтын пунчалышт почэш, Октьабрь рэвольуцын 20 идалыкшэ лӱмэш ССР Ушэм калык - шамычын стрэлковый спартакиадышт эртаралтэш. Тидэ спартакиадыштэ утларакшэ рвэзэ калык лийэш.

Спартакиадыштэ Марий рэспубликын лийшашыжэ нэргэн 14 майыштэ ВЛКСМ Обком каҥгашэн нальэ да чыла ВЛКСМ Райком дэн осоавиахим райсовэт - шамычлан тидэ стрэлковый спартакиадылан кызытак йамдылалташ шӱдэн.

ССР Ушэмысэ стрэлковый спартакиадыш сайын лӱйшӧ-шамычым ойраш тугай порьадкым ыштымэ: 10 ийунь мартэ чыла вэрласэ тӱҥалтыш осоавиахим организацэ - шамыч район спартакиадыш шкэ члэнышт кокла гыч комсомол организацэ - шамыч дэнэ пырльэ сайын лӱйшым ойрат.

10—15 ийуньышто район спартакиадэ эртаралтэш. Тидэ спартакиадыштэ эн сай лӱйэн моштышо-шамычым рэспублик спартакиадыш ойрат.

Рэспублик спартакиадэ 20-25 ийуньышто лийшаш. Рэспублик спартакиадыштэ участвоватлышэ кокла гыч лӱйаш эн мастар йолташ-шамыч ССР Ушэм калык спартакиадыш кайаш ойралтыт.

Чыла тидэ пашам эртараш рэспублик комисс ышталтын. Комиссым ВЛКСМ Обком сэкрэтарь Рӓбчиков йолташ вуйлата.

Рэспублик спартакиадыштэ участвоватлышэ командэ да посна сай лӱйшӧ йолташ-шамычлан 15 прэмий ышталтын. Тылэч посна эн сай лӱйшӧ командылан ВЛКСМ Обком дэн осоавиахим рэспублик совэтын кусныльшо кок йошкар знамышт да эн сай йамдылалтшэ дэн сай командым колтышо районлан 750—500 тэҥгэаш кок прэмий ойралтэш.

10 ийунь мартэ жап шуко кодын огыл. Тидэ пашалан кажнэ ВЛКСМ райком, осоавиахим райсовэт да чыла тӱҥалтыш комсомол, осоавиахим дэн физкультур организацэ - шамычлан чот пижнышт кӱлэш. Йамдылалтмэ пашам тугэ шындыман: Марий рэспублик гыч миймэ лӱйшӧ командэ ССР Ушэмысэ спартакиадыштэ почэтно вэрым налжэ.

Кумыл нӧлтын каҥгашышт

„Нур-Мучаш" колхозысо колхозник-влак (Торйал р-н) Марий АССР-ын Конституцо проэктшэ нэргэн кумыл нӧлтын каҥгашышт.

— Сталин Конституцо сэмынак Марий АССР Конституцо проэктыштат ӱдрамашлан кугу права, эрык пумо нэргэн ончыктымо. Мланна партий дэн правитэльствылан да йӧратымэ кугу Сталинлан кугу таумальэ Михачэва Тайра.

Тидэ колхозышто Конституцо проэктын чыла статьйажымат сайлан шотлышт.

Ш. А.

Мый пэш йывыртэнам

Мый Марий АССР Конституцо проэктым пачаш-пачаш лудын лэктым. Шкэ гына лудмо дэнэ ом чарнэ, моло колхозник-влакланат йӱкын лудам, кажнэ статьйам умландарэм.

Вашкэ Марий АССР Конституцо проэктат пэнгыдэмдалтэш. Кугыжан-власть годым пызырналт илышэ калыкынат Конституцыжо лийэш. Тидлан мыйат пэш чот йывыртэнам.

Шуматов М. Ш.

Параньга р-н, Йэр-Мучаш йал совэт, „Вэнэра" колхоз.

25 значкист

Йошкар-Ола музыкальнэ тэатральнэ училищыштэ тунэмшэ-влак-чылажэ 25 йэнг ПВХО значоклан нормым сдатлэныт. Потапов М.

П. ТИМОВ

Партийын ӱшанымыжым шукташ

(Кӱчыкэмдэн пэчатлэна)

Лэнин комсомол—коммунист партийын шочшыжо. Большэвик - влакын вождьышт—Лэнин дэн Сталин—йуношэский движэньым вийаҥдышаш вэрч эрэак тыршэныт. Нуно молодьож организацым ыштышаш, тудлан политик направлэньым пушаш вэрч пашам йатыр ыштэныт. Коммунист партийын вуйлатымыжэ дэнак 1918 ийыштэ молодьожын массэ организацыжым—комсомолым ыштымэ. Партий молодьожын коммунист ушэмжым ыштымэ дэнэ шкалан жэ ӱшанлык полшкалышым да рэзэрвым ыштэн. Комсомол партийын полшкалшыжэ да рэзэрвшэ улмыжым шкэ практик пашаж дэнэ эрэак ончык тэн шога.

Комсомолын вийжэ—Лэнин-Сталин партийлан мучашдымын прэданнэ улмаштэ да кэлгын ӱшанымаштэ. Партийын тушманышт партий ваштарэш кучэдалмаштышт комсомоллан эҥэртaш ик кана вэлэ огыл тӧчэныт. Нуно партийын гэнэральнэ корныжо вэрч кучэдалмаш гыч комсомолым кораҥдаш, комсомолым партийлан ваштарэш шогалташ толашэныт. Партий вуйлатымэ дэнэ комсомоллан оппортунист кашак ваштарэш кучэдалмаштэ кугу экзамэным кучаш логалын.

Калыкын эн осал тушманышт, шкэныштым капыштгэ, чонышттгэ фашистлан ужалышэ кашак молодьож коклаштэ партийлан да тудын вуйлатымыжлан ӱшандымашым шараш тӧчэныт. Партий да калыкын осал тушманышт порволныт. Комсомол коч кунамат Лэнин-Сталин партий почэш ошкылын да пролэтариат дэн социализмын тушманыштым чаманыдэ кырэн шалатэн.

Шпион, врэдитэль, пуштэдыштэ-влакын троцкист бандыжэ совэт власть дэн социализм ваштарэш кучэдалмашкыжэ молодьож коклаштэ гыч пэҥгыдэ огыл улшо посна элэмэнт-влакым, моральнэ пужлышо-влакым кучылтын. Шпион дэн врэдитэль-влак комсомол билэт дэнэ пэтырналтын шкэ врэдитэльствэ пашаштым ыштэныт, молодьожым коммунистла воспитатлымашым кӱрлыныт. Мутат укэ, раш палэ: политик шотышто ончык шонымашым, ротозэй улмо, комсомолышто бдитэльность вӱшкэммэ нинэ шакшэ контррэвольуционьэр, фашист развэдчик влаклан вэлэ полшэн.

Политик шотышто ончык шонымашым пытараш, бдитэльностьым нӧлташ, троцкист да моло двурушник - влакым йӧршэш пытараш партий трэбытла. Партийын тидэ трэбованьыжэ—Лэнин комсомоллан закон. Шуко комсомолэц да комсомол пашайэнвлак пэш поро чонан да утыж дэнэ ӱшанышэ улыт; тидым йӧршэш куклэн луктaш кӱлэш. Палыман, вэт тушман сай лийаш тӧчэн ӱйэдын шӱшкылташ толаша. Ӱшанымашкэ пурмыжо да „шкэ" йолташыш савырнымыж мӧнгӧ кугыжаныш учрэждэньылаш, организацылаш шӱшкылтэш. Тушто тудо врэдитлаш тӱҥалэш. Шуко комсомолэц дэн комсомол пашайэн - влак кугыжаныш дэн партийнэ тайным аралэн огыт моштo, тидым йӧршэш пытарыман.

Комсомолышто троцкист да моло двурушник-шамычым партийын ончыктымыжо почэш гына пытараш лийэш. Большэвизмым тунэмаш—тэвэ тыгай бойэвой задачым Сталин йолташ пӱтынь партийнэ организацэ ончылан шындэн. Тидэ лозунгын тӱҥжӧ тыштэ: мэмнан кадрнам идэйнэ воспитатлаш, тудым марксизм-лэнинизмлан туныкташ, нунын гыч пэҥгыдэ политик бойэц-влакым йамдылаш.

Комсомол чыла шкэ пашажым тидэ лозунгым шукташ вэрч кэлыштарэн колтышаш. Большэвизмын историйжым тунэммаш молодьожын партийлан прэданнэ улмыжым нӧлта, ончыклык пэҥгыдэ ӱшанымашым пашалан пуэмдэ. Маркс—Энгэльсын—Лэнинын—Сталинын туныктымшт ончыклык корным раш ончыкта, сэҥымашлан вийым, ӱшанымашым пуа. Садланак мланна комсомолыштэ политик пропагандым сайэмдышаш вэрч нойыдэ, чот тыршаш кӱлэш. Комсомолэц-влакын политик тунэммаштым сайын организатлымаш—большэвизмым тунэммаштэ тӱҥ лийын шога.

Комсомол да тудын актившэ ӱмбакэ партий пэш отвэтствэннэ, почотно задачым пыштэн. Тидэ—молодьож дэн йоча влаклан коммунист воспитаным пуаш. Партийын тыгай кугу ӱшанымыжым коммунист воспитанье пашам кажнэ кэчын ыштымэ дэнэ сулашна кӱлэш. Кӧ партийын ӱшанымыжым ок шотло, партийнэ организацын ончыктымыж дэн критикым ок шотло гын, тудо активист нымолант ок йӧрӧ. Тыгай активистлан партий ӱшанымым чарна.

Кажнэ комсомолэц дэн комсомол пашайэн коч могай ӱчастыштат партийын ӱшанымыжым шукташ тыршыман. Тидэ тэвэ мо лийэш: нимогай дэнэ шкэ долгым шукташ, бдитэльнэ, партийын да калыкын тушманжым ужын кэртшэ лийаш, большэвизмым тунэмаш.

62

ПРОВЭРОЧНО ИСПЫТАНЬЫМ КУАНЭН ЭРТАРАТ

9 час. Иынгыр йӱк шоктыш. Йоча-влак модмым чарныштат, парт коклашкэ пурэн шинчыч. Чыланат пэш вэсэла улыт, туныктышын письмэнэ паша пумыштым вучат.

Жап шукак ыш эртэ—классыш туныктышо Новиков йолташ пурыш.

—Йоча-влак, тачэ кэчэ гыч мэ провэрочно испытаньым эртараш тӱңалына. Расписаньым чыланат ончэн улыда, тачэ могай прэдмэт дэнэ испытаньэ?—йодо туныктышо.

—Арифмэтик дэнэ!—чыланат ик йӱк дэнэ кычкыральыч.

Сэмон Николайич пырым налын доскаш задачэ-влак примэрым возэн пуыш. Вара сай лудын умылтарыш.

—Ындэ ыштaш тӱңалза. Ыштэн пытарэда да сай провэритлэн налза!

Иоча-влак чыланат примэр-влакым кагаз ластыкэшышт возэн, задачым ышташ тӱңалыч.

Жап иктаж 20 минут нарэ эртышат, шэнгал партыштэ йӱк шоктыш:

—Мый ыштэнат пытарышым!—йӱк шоктыш. Тидэ Плотникова Гайа чыла примэр-влакым ыштэнат шуктыш. Тудын почэш Румянцэва Алэксандра, Афанасьэв Сэргэй пашаштым шуктышт. Нуно чыланат задачым отличнэ ыштэныт.

25 тунэмшэ гыч пэрвой часыштак 15 йэн сай да отличнэ шуктышт.

Туныктышо дэнэ тунэмшэ-влак испытаньылан сай йамдылалтыныт. Туныктышо Новиков испытаньэ дэч ончыч почэш кодшо-влак дэнэ йэшартыш (дополнитэльнэ) занйатым эртарэн. Испытаньэ эртарымэ расписаньым испытаньэ тӱңалмэ дэч 3 кэчэ ончыч ыштэн сакэн. Адак кузэ испытаньэ эртарымэ нэргэн паша планжат уло. Расписаньэ почэш (арньаш кок кана) кажнэ у прэдмэт испытаньэ ваштарэш консультацэ эртаралтэш. Тэвэ 20 майыштэ арифмэтик дэнэ эртаралтэ. Консультацыш почэш кодшо тунэмшэ влак тольыныт ыльэ. Тидэ консультацэ пэш кугу полышым пуыш. Тэвэ Ильина Нина дэнэ Калинина Анна начар тунэмыт ыльэ гын, консультацым толмышт мӧнгӧ испытаньэ годым арифмэтикым посрэдствэннылан сдатлышт.

П. В. Щэрбаков.

Кугу Чигаш тӱңалтыш школ 4 класс (Йошкар-Ола район).

Йошкар-Ола аэродромышто. Инструктор Спирин йолташ парашьутым пога.

Фото Чуршуковын.

Марбумстройышто учльот-влаклан огыт полшо

Импэриалист кашак чарвыдэ сарлан йамдылалтыт. Нуно шкэ йуж флотыштым эртак шукэмдэн шогат. Сар пашалан к у ч ы л т м о расходыштым 2-3 кана [кугэмдэныт. Тыгэ вуно эн ондак ССР Ушэм ӱмбак кэржалтвэшт. Садлан шкэнан элым аралашлан воййэнэ пашам сайын тунэмаш задачэ-влак шогат.

Тугэ гынат, мэмнан рэспубликысэ посна организацэ-влак тидэ кугу пашам огыт аклэ. Тэвэ Марбумстройышто самырык пашазэ-влаклан производство гыч кӱрылтдэ т у н э м м э льотный школым почмо. Тыштэ тунэмаш коштшо рвэзэ-влак льотно пашам куанэн тунэмыт. Но озанлык организацэ вуйлатышэ-влак тидэ л ь о т н ы й школлан пэш начар полшат. Школышто тунэмашлан кӱлэш условийым ыштэн о г ы т ы л. Льотный школышто кӧ, кузэ тунэмэш, нунын могай условийышт огыт палэ. Млан-ва кызыт кок учэбнэ класс кӱлэш. Адак 15—20 кэчэ гыч льотный практикым тӱналаш кӱлэш. Тугэ гынат самольотлан площадкэ, ангара (самольот шындымэ вэр) бэнзин аралымэ вэрат укэ. Самольотлан т и д э мартэ оксам пэрэводитлэн огытыл. Договор почэш нинэ чыла шукэртак шуктышаш улыт ыльэ.

Тунэмшэ-влак тыршэн тунэмыт шукыжо ударник улыт. Тэвэ Йэмэльанов, Письмэнов, Коскин, Лэсин, Комиссаров, Рыбацкайа йолташмыт, сай да отличнэ тунэмыт.

Озанлык организацэ-влак дэч договорым шукташ трэбытлэна.

Льотный групп начальник
—Д. Костьуков.

Йошкар-Ола чодра завод пэлэнсэ 3-шо номыран тӱңалтыш школын 4-шэ классыштыжэ тунэмшэ-влак **Ложкин Сэрьожа** (шолаштэ) дэн **Миша Бастраков** (пурлаштэ) испытаньэ годым руш йылмэ дэнэ письмэнэ пашам шуктат.

(Фото Рыбаковын).

Кузэ мый льотный школышто тунэмам

Мый льотный школыш тунэмаш пурмэм годым шкэ ончыланэм сай да отличнэ тунэмаш, адак дисциплиным пэнгыдын кучаш задачым шынданэм.

Кызыт тидэ задачым сайын шуктэн ш о г э м, чыла прэдмэт дэнат отмэткэм сай да отличнэ. Дисциплинымат пэнгыдын кучэм. Садлан командир-влак дэч благодарностьым налынам.

Кузэ мый сай да отличнэ тунэмам? Тэвэ мыйын йужо йолташэм-влак тунэмаш йӧн укэ, маныт. Тидэ чын огыл. Мыйат нунын сэмынак кажнэ кэчын 4 шагат да канымэ кэчын 8 шагат тунэмам. Адак комсомол комитэтыштэ сэкрэтарь олмэштышылан пашам ыштэм. Эн ончыч отличнэ тунэмашлан жапым кучылт моштыман. Садлан эн ончыч тунэмаш пурымэк кузэ жапым эртарымэ нэргэн расписаньым ыштышым. Расписаньэ ыштымэк мыйын жап паша ышташат, тунэмашат, самостойатэльнэ партий историйым тунэмашат жапэм сита. Адак садлан жапым муам. Садлан моло-влакланат расписаньым ышташ тэмлэм.

Письмэнов.

Марбумстрой.

20 ЙЭН ГЫЧ ИК ЙЭН СДАТЛЭН ЫШ КЭРТ

Пырдыжыштэ карт-влак йамдылэн сакалымэ. Парт коклаштэ тунэмшэ-влак кагаз ластык дэнэ карандашым йамдылэныт, чыланат испытаньэ тӱңалташым вучэн шинчат. Тидэ Йошкар-Ола М. Горький лӱм кыдалаш школысо 7-шэ класс „Б“ групышто тунэмшэ-влак улыт.

Испытаньэ тӱңальэ. Историй дэн туныктышо Романова йолташ Бэспалова Лида дэн Корольова Риталан кок йодыш гыч кагаз ластыкэш возыктыш. Иктаж 5 минут эртышат:

— Кӧ сай шоналтэн нальэ?—йодо т у н ы к т ы ш о. Карт дэкэ Бэспалова Лида лэктэ. Тудо Гэрманийсэ крэсаньык восстаньэ нэргэн могай вэрыштэ да могай ийын лиймым картыштэ ончыктыл-ончыктыл пэш раш каласэн пуыш. Тудын почэш Корольова Рита моло-влакат карт дэнэ лэктын, туныктышын йодышыжлан вашмутым пуышт.

Историй дэнэ 20 тунэмшэ гыч 4 йэн отличнэ, 6 йэн сай да молышт ик мардан сдатлышт. Молчанов Борис гына начар йамдылалт толмыж дэнэ сдатлэн ыш кэрт. Ындэ тудо тидэ прэдмэт дэнэ шыжым сдатлышаш.

Сай йамдылалт толшо-влак Бэспалова Лида, Корольова Рита, Кропотов Витьа, Никулин Гэна отличнэ сдатлышт, Бабушкин, Гэрасимов, Ковйакова, Марьашэв, Мӓншийэв, Дудин сай сдатлышт.

Прокопий.

ПАРИЖЭШ ЫШТЫМЭ ТӰНЬАМБАЛ ВЫСТАВКЫШТЭ

Совэт павильонэш мо ончыкталтэш

25 майыштэ Парижэш (Францийын рӱдӧ олажэ) „искусство и техника в современной жизни“ тӱньамбал выставкэ почылтын.

Выставкэ лийшаш тэрриторийын тӱн вэрыштыжэ совэт павильонлан пэш кугу вэр пуалтын. Тидэ вэрыштэ кызыт пэш к у г у корпусым ыштымэ. Тудым архитэктар Б. М. Йофанын проэктшэ почэш строитлымэ. Павильон пырдыжэн сай совэт мрамор дэнэ ышталтын. Павильоныш пурымаштэ Совэт Ушэмысэ изашольо рэспублик-шамычын кэлшэн илымыштым 11 барэльэф дэнэ сылнын ончыктымо. Павильоныш пурымаштак кӱшнӧ пэш кугу скульптур шога: самырык пашазэ дэн колхоз ӱдрамаш чогыт дэн сорлам нӧлтал шогалыныт.

Совэт павильоныштo пэш кугу 5 зал уло. Павильонысо экспонат-шамыч мэмнан элын пойан да пийалан илышыжым ончыктат. Пэрвой зал Сталин Конституцым ончыктымо шот дэнэ кэлыштаралтэш. Зал покшэлнэ 12 мэтр кӱкшытан Лэнин дэн Сталин сӱрэтан порфировэнэ обэлиск шогалталтэш, тудо ший тӱс дэнэ чийалталтэш.

Пэш моторын ыштымэ макэт Моско рэконструкцылмым ончыкта. Ончаш толшо-шамыч ончылан вичийашлык ийлаштэ ыштымэ у олам ончыктышо панорамэ почылтэш. Моско—Йул канал пэш кугу панорамэ да шльуз дэн судна-шамыч модэль тидэ кугу сооружэньын могай улмыжым палыктат. Зал покшэлнэ 5 мэтр кӱкшытан совэт дворэц макэт шога. Совэт павильон ССР Ушэмын Кугу пролэтар рэвольуцэ дэч вара 20 ий коклаштэ тидэ элысэ калыкын культуржо нигунамсэ дэч чот нӧлталалтмым, совэт науко дэн тэхникын ончык каймыжым ончыкта.

Парижэш лийшаш Пӱтынь тӱньамбал выставкэ строитэльствым да тидэ выставкысэ совэт павильоным ончаш вэс эл кокла пашам ончышо калык комиссар Литвинов йолташ мийэн. Тудын пэлэн ончэн коштмашэ выставкын совэт ужашыштэ улшо гэнэральнэ комиссар И. И. Мэжлаук йолташ, ССР Ушэмын францийн пашаштэ повэрэнный Гиршфэльд йолташ лийыныт.

* *
*

Выставкыштэ шуко вэс эл-влакын павильоныштончыктымо жаплан шуын огытыл.

Отв. рэдактор
В. В. ЛАЗАРЭВ.

Упол. Марлита № 74. Тираж 2665 экз. Йошкар-Ола, Маргосиздатын 1-шэ типогр. ВЛКСМ Маробком дэн горком орган. Савыктышэ „М К“.